

Försvarsutskottets betänkande

1984/85:3

om huvudmannskapet för tidningen Värnpliktsnytt

I motion 1983/84:768 av Eric Hägelmark (fp) yrkas att riksdagen uttalar sig för att tidningen Värnpliktsnytt jämföras med övriga tidningar enligt en i motionen angiven modell. Efter remiss har överbefälhavaren, försvarets personalvårdsnämnd, Sveriges centrala värnpliktsråd, Officerarnas riksförbund och Svenska officersförbundet yttrat sig över motionen. Yttrande har också inkommit från vikarierande chefredaktören för tidningen Värnpliktsnytt.

Bakgrund

Tidningen Värnpliktsnytt började komma ut hösten 1971 sedan riksdagen efter förslag av regeringen (prop. 1971:1 bil. 6 s. 136, FöU 1, rskr 60) första gången anvisat medel för ändamålet. Enligt regeringens bestämmelser skall tidningen vara ett forum för information och åsiktsutbyte inom försvaret. De värnpliktiga skall tillförsäkras inflytande över tidningens utformning och innehåll.

Tidningen utkommer f. n. med 17–25 nummer per år och distribueras gratis till de värnpliktiga under grundutbildning samt till myndigheter m. fl. inom totalförsvaret.

Tidningen har en anställd redaktör, tillika ansvarig utgivare. Hans ställning motsvarar chefredaktörens i en vanlig dagstidning. Vidare finns på redaktionen två anställda redaktionssekreterare och ett antal (5–6) värnpliktiga med journalistik som civil yrkesinriktning. För tidningens framställning och distribution får för budgetåret 1984/85 utnyttjas högst 1 600 000 kr.

Till Värnpliktsnytt är knuten en organisationskommitté som sammanträder några gånger om året. Kommittén är avsedd att vara ett forum för principdebatter om tidningens innehåll och utformning. I organisationskommittén ingår f. n. en representant för försvarsdepartementet, en representant för försvarsstabens informationsavdelning samt en representant för Sveriges centrala värnpliktsråd (tidigare värnpliktiga arbetsgruppen). I kommittén ingår även chefredaktören och chefen för planeringssektion 4 i försvarsstaben jämte två andra representanter för nämnda sektion. Sektionschefen är kommitténs ordförande.

Motionen

I motionen anförs att chefredaktören för Värnpliktsnytt saknar en styrelse att rådfråga om övergripande policyfrågor. Vid de flesta andra tidningar har,

framhåller motionären, chefredaktören en styrelse till sitt stöd. Tidningens lydnadsställning under planeringssektion 4 inom försvarsstaben gör att chefredaktören är helt och hållet hänvisad till denna stab. Detta kan, anser motionären, uppfattas som en olycklig koppling med tanke på tidningens integritet. Värnpliktsnytt bör därför frikopplas från försvarsstaben och ges en styrelse. Styrelsen för Värnpliktsnytt bör fullgöra samma slags uppgifter som ankommer på styrelsen för andra tidningar. Enligt motionärens mening kan styrelsen utses av försvarsdepartementet eller av försvarets personalvårdsnämnd.

Yttrandena

Överbefälhavaren uppger att det efter vissa undersökningar i samband med utarbetandet av yttrandet över motionen framkommit att organisationskommittén för Värnpliktsnytt väl kan jämföras med den typ av styrelse som motionären syftar till. Kopplingen till överbefälhavarens stab rör endast ekonomiska och administrativa angelägenheter, t. ex. anställning av personal, budgetering och kostnadsredovisning. Överbefälhavaren finner inte anledning att biträda de föreslagna förändringarna vad beträffar huvudmannaskapet för tidningen Värnpliktsnytt.

Försvarets personalvårdsnämnd (FPVN) instämmer i motionens uttalade syfte att bevara Värnpliktsnyttts journalistiska integritet. Nämnden har dock inte kunnat finna de skäl som åberopas i motionen tillräckliga för en genomgripande ändring av tidningens administrativa förhållanden. Enligt FPVN kan tidningens organisationskommitté anses motsvara en sådan styrelse som föreslås i motionen.

Sveriges centrala värnpliktsråd (SCVR) föreslår att Värnpliktsnytt ges en av regeringen utsedd styrelse. Styrelsen bör enligt SCVR ha samma uppgifter som en normal tidningsstyrelse och bestå av ett relativt stort antal värnpliktiga. I övrigt bör i den ingå parlamentariker och departementsföreträdare. Styrelsen bör, anser SCVR, ges en sammansättning och uppgifter som inte begränsar tidningens möjligheter att kritiskt granska såväl försvaret som politiker och SCVR. De exakta formerna för styrelsens verksamhet bör bli föremål för fortsatt utredning.

Officerarnas riksförbund (ORF) tillstyrker motionen med hänvisning till att den i motionen angivna ordningen med styrelse till varje tidning är allmänt använd. Den skulle, anser ORF, tillämpad på Värnpliktsnytt vara till glädje genom det stöd en styrelse kan ge i frågor av policykaraktär och anställningsärenden m. m.

Svenska officersförbundet (SOF) anser sig i egenskap av intresseorganisation för yrkesofficerare inte ha underlag för någon uppfattning om Värnpliktsnytt bör frikopplas från försvarsstaben och tillföras en särskild styrelse. SOF finner det oförenligt med uppgifterna för försvarets personalvårdsnämnd att utse ledamöter till en eventuell tidningsstyrelse.

Vikarierande chefredaktören för tidningen ser f. n. ingen anledning att ändra huvudmannaskapet för tidningen.

Utskottet

Utskottet har tidigare behandlat tidningen *Värnpliktsnytt* i betänkandena FöU 1975:13 och FöU 1980/81:19 med anledning av två motioner i vilka riktats kritik mot tidningens innehåll. Den ena motionen (mot. 1975:1187) syftade till nedläggning av tidningen medan man i den andra motionen (mot. 1980/81:919) pläderade för en omdaning av denna. Båda motionerna avslogs av riksdagen.

Den fråga som tas upp i motion 1983/84:768 är av organisatorisk art och syftar till att ge *Värnpliktsnytt* en styrelse av det slag som är vanlig vid andra tidningar. Denna avses bl. a. ge chefredaktören stöd i övergripande policyfrågor och bidra till att göra tidningen mer fristående från försvarsstaben.

Utskottet har stannat för att förorda att man behåller nuvarande ordning. *Värnpliktsnytt* har enligt utskottets mening redan i dag en fristående ställning när det gäller det redaktionella arbetet. Tidningen kan därför med samma grad av självständighet som tillkommer andra tidningar fylla sin uppgift som forum för information och åsiktsutbyte. Den organisationskommitté som finns för tidningen kan, som också framhålls i ett par av remissvaren, när det gäller råd till och stöd åt chefredaktören i stort fylla samma funktion som den styrelse motionären förordar.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motion 1983/84:768.

Stockholm den 13 november 1984

På försvarsutskottets vägnar
OLLE GÖRANSSON

Närvarande: Olle Göransson (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Åke Gustavsson (s), Göthe Knutson (m), Olle Aulin (m), Ulla Ekelund (c), Mats Olsson (s), Anita Bråkenhielm (m), Eric Hägelmark (fp), Inge Carlsson (s), Iréne Vestlund (s), Erik Olsson (m), Sverre Palm (s), Marita Bengtsson (s) och Kenth Högström (s).

Särskilt yttrande

av Eric Hägelmark.

Av Sveriges centrala värnpliktsråds yttrande framgår att den organisationskommitté som är knuten till *Värnpliktsnytt* under senare tid fungerat väsentligt bättre än tidigare. Bl. a. har den hållit regelbundet återkommande

sammanträden. Kommittén har ansetts – i varje fall i viss mån – kunna ersätta den styrelse som åsyftas i motionen. Det finns enligt min mening anledning att avvakta ytterligare erfarenheter av kommitténs verksamhet.